

Femte roten, tomt 67

Kvarteret Kronobageriet

Artonde roten 1637–57v

Norra Hamngatan öster om

Nionde roten 1657h–70

Östra Hamnen

Riksrådet greve Bengt Oxenstierna

1637?–1669

Det är möjligt, att en del av Pehr Brahes tomter här i Göteborg (se 5.72) kom i riksrådets greve *Bengt Oxenstiernas* ägo. Denne ägde här 1670 3 tomter, som först överläts till Frans von Akern men sedan övertogs av Carl Toresson (se 5.68) och därefter återgick till von Akern. Att 1½ tomt, d v s hälften, övertogs av Erik Fransson Schröder (se 5.66), kan sammanhånga med att magistratet i ett brev daterat den 22.2.1671 meddelade riksrådet Oxenstierna, ”att en borgare här i staden Erik Frantzson förmedelst naborättens pretention söker turbera och förändra det köp, som riksrådet hade slutit med Carl Toreson”, Tvisten löstes måhända genom att Schröder fick övertaga hälften av tomterna Därigenom kom 5.67 i stor utsträckning att dela tomtbeskrivning med 5.66.

1720 Herr Major von Köppen

1730: Major von Köppens hus

1737 Herr assessor Olbers gård

1745 Hovrådet Magnus Lagerström

1755 och 1765 Kommerserådet Lagerström

1775 Fru Kommerserådinnan Lagerström

1785–1790 Handelsmannen Jonas Kjellberg med baktomt i sjätte roten nummer 7 och 8.

M 1678 Juhlekarlen Anders Holla

Lorens Goess änka

Frans von Akern

Hur det nu kommer sig var det Frans von Akern, som omtalas som närmaste granne till Erik Frantzson Schröders gård icke endast i bakugnslängderna 1671–75 (vilket år han troligen flyttade till Stigberget som tjäruhovsarrendator) utan också vid tomtöreslängdernas början 1696.

Frans von Akern arbetade först som handelsman. För en sådan var det tydligen icke främmande att delta i fisket, ty enligt resolutionsboken den 3.1.1671 kunde Frans von Akern och Lorens Jung ”icke komma tillstädes, efter de på sillfisket stadde wore”. Enligt samma källa den 16 januari samma år inlade Frans von Akern. överbesökaren Rienhold Bontii attest om 60 tunnor nederlagssalt, som tillhörde von Akern och som visiterats kort före den stora branden 10 maj 1669. När

arrendet för tjäruhovet och Stigbergets värdshus blev ledigt 1674 ansökte Frans von Akern om detta. Han hänvisade till att han var son till presidenten Rudgier von Akern och till att han lidit stora förluster under brandåret 1669. Han skrev, att han icke längre gitte sin näring med” anresande på landet”, Det som krävdes av en arrendator” gällde väl icke någon synnerlig konst eller märklig vetenskap”, varför han ansåg, att han lätt skulle kunna lära sig det. (Almquist I:737), Enligt magistratens protokoll 19.3.1688 klagade tjäruhovsarrendatorn Frans von Akern över att han varje år från 1682 påförts 300 d smt för tjäruhovsarrendet trots att magistraten trots det kontrakt, som daterats den 2.11.1674 hade upplåtit arrendet årligen för 220 d smt. Arrendet övertogs 1697 av tullkaptenen Henrik Wagenfelt, som var gift med en brorsdotter till Frans von Akern, Denne begravdes den 13.6.1700.

Den enligt ingressen i M1678 nämnde *juhlekarlen Anders Holla* bör liksom *Lorentz Goess änka* ha hyrt gården av Frans von Akern. Lorentz

Goess (död 135..1675m 31 år gammal) gifte sig 11.10.1674 med Gustaf von Akerns dotter Hilleka (Hilke, född 1651, begr. 116..1711.) Hon gifte sedan om sig med kaptenen på tulljakten Henrik Wagenfelt (död 1719, hans andra gifte), som ovan omtalats som Frans von Akerns efterträdare som tjäruhovsarrendator.

Frans von Akerns arvingar

Frans von Akern var gift redan 1659, då ”Anneke Frantz von Akern” uppträdde som fadder hos Gustaf von Akern den 24 februari. Det sägs i magistratsprotokollet 1706 (sid 551) att Frans von Akerns hustru *Annika Börgesdotter* hade brodern sal Matthis Börgesson, vilkens hus Jacob Bordenander hade tillhandlat sig av Bengta Gahm. Detta innebär att Annika var dotter till Börge Bengtsson i Högen och syster till handelsmannen Anders Bengtssons hustru Britta Börgesdotter.

Enligt Personhistorisk Tidskrift 1912 hade Frans von Akern barnen *Börge. Annika* och *Roserus*. Börge, som var död 1717 och sannolikt ogift, var liksom brodern Roserus (död 1718. gift *Maria Magdalena de Candell*) skeppare och borgare i Göteborg. Annika var gift med *fältskären Lorens Brehmer* och hade dottern *Birgitta, gift med magister Sven (Sveno) Fridelius* (se 2.41) och död i barnsäng 1727.

Den 1.8.1712 pantsatte Börge von Akern till Olof Boij sina sal föräldrars gård ”som ännu står i oskipto” jämte gårdsbrevet för ett lån på 300 d smt. Han talade om sin moders inteckning om att han skulle i det fasta få återtaga de försträckningare han givit henne till en summa av 2 941 d smt före någon av d övriga arvingarna. Fru kaptenskan Elisabeth Svedmark uppbjöd för lånade 910 d smt den 4.9.1716 Frans von Akerns arvingars gård vid Stora Hamnen i norr. För att betala von Akerns begravning samt 1716 års kontribution och skulden till fru Elisabeth Svedmark pantsatte Roserus von Akern och Sveno Fridelius nästa månad (den 20) till deras fränka Britta Matthias Assmundsson den förres faders och den senares hustrus morfaders sal Frans von Akerns hus vid Stora Hamnen mellan rådmann Schröders i väster och herr Olbers i öster för ett lån av tolvhundra d smt (3 d kopparmynt per daler). Den 17.10.1717 erkände Sveno Fridelius den obligation, som hans hustrus morbroder Berge von Akern hade utgivit 1712 till Olof Boij, Tydiligen köpte

Sveno Fridelius

gården av sin hustrus morbröders arvingar, ty han pantsatte den 20.6.1721 sin gård på Stora Hamngatan mellan major Köppens hus i väster och assessor Olbers i öster till Sebastian Tham för ett lån av 1 600 d smt. Sveno Fridelius var död 1742, då hans gård vid Stora Hamngatan värderades. Den såldes på auktion för 3 035 d smt till

skepparen Carl Wallman.

som erhöill uppbud 30.6.1746 på avl mag. Sveno Fridelius gård och hus på Stora Hamngatan mellan hovrådet Magnus Lagerströms gård i väster och fänrik Reinhold Pontans gård i öster. Gården bestod av 2 tomter, därav den ena åt Köpmangatan, som köpts jämte en inmurad brännvinspanna Tomten åt Stora Hamngatan höll 37' i bredd och tomterna var 190' långa. – Hos Carl Wallman bodde 1765 handelsmannen Johan Hindrich Ölsch.

Handelsmannen Johan Danielsson Wetterling lät den 18.1.1778 första gången uppbjuda ett här i Göteborg på norra sidan uti dess fjärde kvarter vid Stora Hamngatan mellan fru commerserådinnan Clara Lagerströms hus å västra och kontrollören Peter Swalins gård på östra sidan beläget hus och gård bestående av två hela tomter med tre där varande välvda källare och åbyggnader jämte innanrede och tapeter, som kommissarien Carl Wahlman den 15.6.1772 sålt till herr Wetterling för 4 000 d smt med förbehåll att i sin livstid utan hyra få nyttja de tvenne portkamrarna i övre våningen och stallrum för en häst. 30de penning betalades med 300 d smt. _ Gården ägde baktomt i 6.6.